

ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΗΜΕΡΕΣ ΤΟΥ ΑΛ. ΡΑΓΚΑΒΗ

‘Ο ποιητής του «Πλεύ του Διονύσιου» στο σπίτι της οδού Πανεπιστημίου. Έργα και ημέρες του. Αναμνήσεις από την Πρεσβεία Βερολίνου. Ίβάν Γεωργαντόπουλος, δ’ Έλληνας Δόν Ζουάν. ‘Ο έρωσ του ‘Αλέξ. Ραγκαβή με μία Ρωσίδα. Η φίλια του με τον ‘Αχιλλέου Παράσχου. ‘Ο Ραγκαβής και ο αυτοκράτωρ Γουλιέλμος. Ένα νέστιμο έπεισόδιο. Η έκπληξις του κλάρχου. ‘Ο θάνατος του ‘Αλέξ. Ραγκαβή, κτλ.

Ε περασμένο τεύχος έγραψαμε για τώ ιστορικό εκείνο σπίτι του Βάμβα, στην οδόν Πανεπιστημίου (άντικει της Έθνικης Β.β.β.β.β.), πώ τώ γράφειαν τώρα και χίονον πολιτικοποιεί. Σ’ αυτό έζησε τώ τελευταία χρόνια της ζωής του ένας συγγραφέας μεγάλης αξίας για την εποχή του, δ’ ‘Αλέξανδρος Ραγκαβής. Γέρος πεί, κορασιμένος από την άδικη εργασία της διπλωματικής και λογοτεχνικής του ζωής, δ’ ‘Αλ. Ραγκαβής έγιόσ, έπειτα από μακρά χρόνια άποδημίας, στην ‘Ελλάδα, για νά περάση τόν ύπαιθρον βίον του. Έγύρισε από τώ Βερολίνο, όπου διατελούσε πρόεδρος μέχρι τώ 1875 και έγχαταστάθηκε στο μικρό σπίτι τώ Νεοφίτου Βάμβα. Στά δύο δωμάτια, πώ έβλεπαν στό θρόνον, είχε τώ γραφείο του. ‘Από τώ πρωτό ζώσε κεί, μέσα από βιβλία, άκατάστατα οργμένα έπάνω σε τραπέζια και πολυθρόνες. Παντού έβλεπε κανείς χιρόγραφα, και πορτού ίδη τη σεμνή μορφή τώ κοντού γέροντα, ένιωθε τη χαρακτηριστική μωφοδία τών παλιών βιβλίων. ‘Ο Ραγκαβής περνούσε όλη την ήμερα τόν στο γραφείο, συντάσσοντας τ’ ‘Απομνημονεύματα του, την ιστορία τώ περιπετειώδους δημοσίου βίου του, πώ άρχισε από τώ 1830 και έτελειώσε στό 1892. Και δέν έπαυε να γράφει, παρά όταν έλλεισαν για πάντα τά μάτια του και έμεινε μάμαρο τώ χέρι πώ έγράφτηκε έβδομηντα δύοχρονα χρόνια.

Στην ιστορία των Νεοελληνικών γραμμάτων δέν έλάγει άλλος συγγραφέας, πώ να έγγραφε τόσο ποικίλης ύλης συγγραμματα, δπως δ’ ‘Αλ. Ραγκαβής. ‘Ως τώ τελευταίος ήμερες τών έγγραζόταν με νεανικό ένθουσιασμό και άρχισε συγγραμματα άνα νά είχε μπροστά του μακρά ζωή άόμην.

‘Ο ‘Αλ. Ραγκαβής διορίστηκε πρεσβευτής της ‘Ελλάδος στό Βερολίνο στό 1875. ‘Ο τότε γέρος αυτοκράτωρ Γουλιέλμος Α’ τόν αγαπούσε πολύ και ευχαριστιότανε με τή συναναστροφή του. Τόν διασκέδαζε πολύ τώ πνεύμα του, δ σπανηρολόγος διάλογός του, ή μόρφωσίς του. Γι’ αυτό, όταν ή πολιτική δ’ απεικράνε από την ύπηρεσία, δ Γερμανός αυτοκράτωρ εξέστρεσε τη διασκέδασι του. Στά 1884 δ Ραγκαβής είχε περάσει τά 75, αλλά κρατιότανε καλά. Την εποχή εκείνη στην πρεσβεία τώ Βερολίνο ύπηρετούσαν άπό τώ διαταγός του ο Μιχαήλ Δουρούτης, ‘Αριστίδης Ρούκης και ‘Ιβάν Γεωργαντόπουλος. Οι δύο πρώτοι ήσαν γνωστά μέλη της ‘Αθηναϊκής κοινωνίας. ‘Ο ‘Ιβάν Γεωργαντόπουλος όμως ήταν τύπος, πώ έζησε λίγον καιρό στός ‘Αθήνας, διατέλεσε ένα φεγγάρι στη διπλωματική ύπηρεσία της ‘Ελλάδος, άλλ’ άπελύθη, κατόπιν ένός μεγάλου ερωτικού και χρηματικού σκανδάλου.

Στό Βερολίνο άφησε εποχή φοβερού κατακτητού γυναικείου καρδίου. ‘Ο ‘Ιβάν Γεωργαντόπουλος ήταν ωραϊώτατος θύλας. Νέος, με ψηλό και θαυμάσιο παράστημα, με άρρενωπή, έκφραστική φροσωνυμία, με μεγαλοπρεπή πλοσία κόμη, με γλυκά μάτια, με βελούδινα φωνή, ή ένα σύνολο πώ μάγεγε τις γυναίκες. Τέτοιός, δίχως άλλο, θα ήταν δ περιφρόνητος Δόν Ζουάν. ‘Όπου περνούσε δ ‘Ιβάν Γεωργαντόπουλος σκοπούσε τόν θαυμασμό. ε’Αντίνοος τόν είχαν όνομάσει οι Βερολινέζοι, πώ έντιμούσαν και τούς ευγενικούς του τρόπους, τη μόρφωσί του, τήν αριστοκρατική του έμφάνισι. Καταγότανε από ‘Ελληνική οικογένεια της Ρωσίας, είχε σπουδάσει στη Βιέννη και είχε συνδεθή με στενή φίλια με τόν βασιλέα της ‘Ισπανίας ‘Αλφόνσο. Σέ ηλικία 25 έτων είχε παντρευθή μία πλούσιωτάτη Ρωσίδα, αλλά γρήγορα χωρίστηκαν, γιατί δ άδόξοτος Δόν Ζουάν τώ είχε φταίξει με μία ήθοσιά τώ μελοδράματος, την Λαρκέ.

‘Ο ‘Ιβάν Γεωργαντόπουλος, στό 1889, ήρθε στην ‘Αθήνα και έπεσένη τόν ‘Αλέξανδρο Ραγκαβή, στο σπίτι της οδού Πανεπιστημίου. Η συνάντησι τών δύο άποκόμων της διπλωματίας έδωσε άφορη σε χίλιες άναμνήσεις. ‘Ο Ραγκαβής θυμήθηκε τις μέρες τώ Βερολίνο και, κατά τώ σύστημα τού, άρχισε να περάζω τόν Γεωργαντόπουλο για τούς έρωτές του, πώ άρχισε και διέλεγε με διάφορες κόμησεις και βαρυνέσεις της Βερολινάικης άριστοκρατίας, με μία εύκολια, πώ έδειχνε ότι καμιά γυναίκα άπ’ όσες τόν ελάτρευσαν, δέν κατώρθωσε να αλ-

χλωτίσει την Δονζουανική καρδιά του. Στη συνάντησι τους ατή ήσαν παρόντες και άλλοι, λόγιοι και δημοσιογράφοι, άλλ’ δ Ραγκαβής δέν δυσκολευότανε νά διηγήται τά έργα και τις ήμέρες τώ εφορίον Ρωσοέλληνας, και δ Γεωργαντόπουλος χιμογέλυσε, ίσως χολικενόμενος για τις έρωτικές όδες της. ‘Υπενθύμισε επίσης δ Ραγκαβής ότι δ ‘Ιβάν είχε δεχθή νά ποζάρη ως μοντέλο σ’ έναν διάσημο Γερμανό ζωγράφο, σε πίνακα πώ παρίστανε τη σκηνή τώ παραθύρου στό δρώμα τώ Ροκιάου και της ‘Ιουλιέτας. Οι παριστάμενοι λόγιοι ποτέ δέν είδαν τόν Ραγκαβή εύθιμώτερο από την ήμερα εκείνη. Τώ παιγνιδιόσ πνεύμα τού βρισκότανε σε όλη του την ένταση. Φανερόνταν δ άνθρωπος τώ κόσμον, πώ πέλασε ολόκληρη στέδον τη ζωή τού μέσα στις Αθής της Εδρώτης και είχε συνήθεισι σε ένα είδος διαλόγου γεμάτου από πνεύμα και λεπτή ειρωνεία.

Και τί δέν έγγραφε δ ‘Αλέξ. Ραγκαβής ! ‘Έγραφε άρχαιολογικά λεξικά, χρηστομάνθειες, έγχειρίδια μετρικής, μυθιστοήματα, δράματα, κωμωδίες, έπικά ποιήματα, λυρικά, χίλια - δύο άλλα. ‘Υπήρξε διευθυντής πολιτικής έφημερίδας, έκδοτής περιοδικών, άξιωματικός τώ πυροβολικού, διευθυντής τώ ‘Εθνικού Τυπογραφείου, τμηματάρχης τώ ύπουργείου της Παιδείας, καθηγητής της ‘Αρχαιολογίας στό ‘Εθνικό Πανεπιστήμιο, ύπουργός τών ‘Εξωτερικών, πρεσβευτής, και πάντοτε άναδημιουργός τών ύπηρεσιών, άκούρατος άρχηγός τους.

Μία από τις φροντίδες τού ήταν και ή άνάπτυξι τώ Νεοελληνικού θεάτρου. ‘Εκτός τών θεατρικών τών έργων, δ Ραγκαβής προσπαθούσε νά μορφήναι και ‘Ελληνες ήθοποιοί, θιάσους έμπνευσμένους από στοργή στη νέα ‘Ελληνική σκηνή. Για νά προσελκύη νέους στο θέατρο, έφύρασε χίλιους τρόπους. Παραδείγματα χάριν, έπειδή ή άρχαία λέξις εϊποκρατικής έκανε κακή έντύπωση, δ Ραγκαβής ένένησε τη λέξις εϊθοποισός, δηλαδή άνθρωπος πώ εκποιεί ή ήθη. Η νέα λέξις άρρεσε, έπεβλήθη και έμεινε. Στόν Ραγκαβή όφειλε τώ Νεοελληνικό θέατρο και τώ άνέδρασι της πρώτης ‘Ελληνίδος ήθοποιού στη σκηνή, της Αικατερίνης Παγιαιώτου. ‘Ως στην εποχή εκείνη, τούς γυναικείους ρόλους τούς έκαναν ο άνδρες, ή έτσι ή τραγωδία γινότανε πολλές φορές...κωμωδία, άπό ο ήθοποιοί δέν έδίδοντο νά ζωρισούν τώ μωσταία τους, αλλά μόνον νά τώ κολήσουν στο πρόσωπο, άσπρισμένο !

‘Ο ‘Αλέξανδρος Ραγκαβής

Τά καλοκαίρια δ ‘Αλέξ. Ραγκαβής τά περνούσε στην Κηρυσιά. ‘Ηταν τότε ένα συμπληρωτικό γεροντάκι, περικυκλωμένο δίως σιγνή από ώραιες εδσοποινες και εδσοποινές, πώ ευχαριστιόταν με τ’ άστεία του και τά λεπτά πειράγματά του. Κάποτε τόν παρεκάλεσαν ν’ άπαγγείλη στίχους του, και άσπισε, με την ήρημη και γλυκεία φωνή του, ένα παλιό ποιήμα τού :

Της ζωής άπαυδών και ψυχρός παρο- (δίτης, έφερόμην άσκόπως, άνάπαυσιν θέλων, όταν είδον έμπρός μου νά λάμψη ή (μορφή της,

ήτον όλη μειδιάμα, όλη γλυκύτης, ή ώραία άδελφή τών άγγέλων !... πώ συγκαίνισε τη μνήμη τώ γεροντά ποιητή, τώρα πώ ζύγονε πεία στόν τάφο ; Κανείς δέν ξέρε. Για τόν ‘Αλέξ. Ραγκαβή ύπήρχε ή γνώμη ότι όχι μία, αλλά πολλές ήσαν εκίνες, πώ τώ είχαν έμπνεύσει αίσθηματα. ‘Αλλά φαίνεται ότι εκείνη πώ τώ έκανε βαθύτερη έντύπωση και συντεράφει περισσότερο την ποιητική ψυχή του, ήταν μία νεαρή γυναίκα τώ λαού, στη συνουσία τώ Ρωδακίω, Πηλεόπητ τ’ όνομά της, παντρεμένη μάλιστα μ’ έναν Έυλουργό. ‘Ο Ραγκαβής θα μπορούσε νά την χωρίσει από τόν άνδρα της, δέν τώ έκανε όμως, ίσως γιατί φοβήθηκε τώ σκάνδαλο, ίσως γιατί ή φωνή τώ καθήκοντος ύπηρεσίας. Δηλώνω τώ μάλοσ ότι είχε έκμνηστευθή τόν έρωτά τόν αυτόν στόν ‘Αχιλλέου Παράσχου, έμπιστό τού φίλο, και εκίνος τώ ελε :

—Τόλμησον, λοιπόν, ‘Αλέξανδρε ! Η καρδιά δέν γνωρίζει νόμους ! ‘Έχει τούς ιδικούς της νόμους. ‘Αλλ’ δ ‘Αλέξανδρος δέν έτόλμησε. Έγραψε πάλι για την Εδρώτη, και δ έρωσ τού έμεινε πλατωνικός. ‘Ο ‘Αχιλλέου Παράσχους έλεγε ότι

ή Πηνελόπη του Ροδακίου θύμει την «Θοαία Φορναρίνα», την ιστορική γυναίκα, που ένεννευσε τον μεγάλο 'Ιταλό ζωγράφο Ραφαήλ.

***

Αυτά όμως άνιραν στις νεανικές ανάμνησεις του Ραγκαβή. Τώρα εφαν σωφασθή τά χρόνια τών γηραιωτών, και ό ποιητής του «Πίλο του Διονύσιου ένωσθη τόν έαυτό του πολύ άσχημα. Έξάλειψε έναν από τούς μεγαλύτερους γιατρούς της εποχής του και τού ειπε την κατάσταση του. 'Ο γατρός τόν ξάλλωσε τόν κρεββάτι και άρχισε νά τόν σθησασκοπή, νά τού άκουάτι την καρδιά, νά τού εξετάζη την άνοχη τών νεφρών κλπ. "Επειτα από μακρά εξέταση, τού ειπε :

—Κόριε Ραγκαβή, ή καρδιά σας εινε καλά... Τά νεφρά σας επίσης... Όι πνευμονές σας λειτουργούν θαυμάσια...

Και ό Ραγκαβής, θημοσόφως :
—Γιατρέ μου, και ή καρδιά μου εινε καλά, και τά νεφρά μου, και ό πνευμονές μου. Έγώ όμως δέν εΙμαι καλά !..

Και πράγματι, ύστερα από ένα μήνα, στις 16 'Ιανουαρίου 1892, ό 'Αλέξ. Ραγκαβής πέθανε στο μικρό σπίτιά της δόου Πανεπιστημίου. 'Ο κόσμος τών γραμμάτων εθρήνησε την άπώλειά του.

***

'Αναφέρονται πολλά ανέκδοτα, χαρακτηριστικά τού εθθίου, φιλοσοφικού χαρακτήρα του. Κάποτε, εκεί που κοιθόντιασε με τόν φίλο του αυτοκράτορα της Γερμανίας γιά την ποιήσι του Γκαίτε, στήθηκε άξαφνα και ειπε :

—Ζήστε τή ποίη σήμερα, Μεγαλειότατε. Μοΐ επιτρέπετε νά βγάλω τó σακάκι μου ;

—Ναι, πάντωση ό αυτοκράτωρ, χαμογελώντας.
—'Ο Ραγκαβής εθγάλε άμέσως τó σακάκι του και τó κρέμασε στη ράχη μιάς καρέκλας, λέγοντας :

—Νά, έτσι κάνουμε έμεις στην Έλλάδα, όταν ψηφίζαατε από τή ζέση...

Και όταν ό Αϊδάοχος τών άνακτόρων τού Πότσδαμ μίτηε νά πηχάτι στον αυτοκράτορα, έμεινε κατάλιητος, βλέποντας νά κάθεται άντίστον τó προσευητής της 'Ελλάδος με τó ποικάμισο... Αυτό γιά τή Γερμανική έθιμοτυπία ήταν φοβερό, πρωτοφανές !..

***

'Από τ' 'Απομνημονεύματα τού 'Αλ. Ραγκαβή ένδιαφέρουαες εινε και μερικές σελίδες από τή ζωή του στο Ναύπλιο, επί Κυβερνήτου. 'Ιδού, παραδειγματος χάριν, τί γράφει γιά τόν περίφημο «'Ιατροφιλόσοφο» της Ζακύνθου, που τόν άποθανάτισε ένα σατυρικό ποιήμα τού Διονυσίου Σολωμού :

«...Μίαν ήμέραν ό κ. Π. Σούτσος με παρουσίασε εις τόν φίλον του κ. Ταλλιαπιέτραν, Ιατρόν τού Κυβερνήτου. 'Ο Ταλλιαπιέτρας, άνηρ άγχίνουα, ήτο κάτοχος εύρείας παιδείας και εινε λεπτήν και ήσκημένην τήν κρίσιν».

'Όταν ό Ταλλιαπιέτρας έμαθε ότι ό νεαρός Ραγκαβής γράφει ποιήματα, εξήγησε νά διαβάση μερικά. 'Ο ποιητής τού έφερε σμει' άνωα δειλία», τά πρωτόλειά του «Σκέψεις της 'Ερημιάς». 'Ο ζωγράφος γέρος ένθουσιάζτηκε και φώναξε :

—Μωρέ γειά σου, τζόγια μου !.. Μ' αυτόνα μπορείς νά γυρίσης τó τσερβέλο δλονάνε τών κοριτσιώνε !..

'Εκει σχετίστηκε και με τόν Καλλέργη (τόν άργότερα άρχηγό της Σελτεμβριανής επαναστάσεως), επίσης νεαρό άξιωματικό τότε. Και γράφει :

«...Μίαν ήμέραν ό εις πάν είδος διασκεδάσεων εφευρετικός Καλλέργης, έπρότεινε νά παραστήσωμεν κωμωδίαν τινά, εις τήν οικίαν του. Και πράγματι, παραστήσαμεν τότε παντομίαν τινά, της ίδιας ήμιάν συνθέσεως' και έπειθ ήλ κυρία έπέμενον, μη θέλουαί νά συμπαραστήσωσι, τó γυναικείον μέρος εδόθη εις έμέ, και ό έραστής μου ήτο ό κ. Μουρούζης. 'Η δέ όρχήστρα ήμών συνίστατο εκ δύο Μολδαυών άδελφών Βάλας, οίτινες ήσαν άριστοι κυμβαλιστάι. Φαίνεται δέ ότι έντελώς έπετύχουμεν και έχειροκροτήθημε ένθουσιωδώς, άν και τούτο δέν ήτο άπόδειξις έπαρκής, διότι θά έχειροκροτούμεθα και άν...άπετυγχάναμεν. Μετά δέ τήν παράστασιν ήκολούθησε χορός, κατά τόν όποιον, όπως ή νυκτερίς, ή ουτε μετά τών πτηνών καταριθμουμένη, ουτε μετά τών κυριών, ουτα και έγώ ουτε μετά τών κυριών ήδυνάμην νά χορεύσω, διότι ήμην ώς κυρία ένδεδυμένος, ουτε μετά τών κυριών, διότι, όπως τόν καλόγερρον, ουτα και τήν κυρίαν, δέν άποτελεί τó φέρεμα».

ΩΣΑ ΔΙΨΑΖΟΥΜΕ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΙΤΑΛΩΝ ΛΟΓΙΩΝ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ

(ΑΠΟ ΤΟ «IL TRAVASO DELLE IDEE»)

'Ο Ριχάρδος Μάρκι, ό γνωστός Ιμπρεσσάριος και λόγιος, άργάωσε τις προάλλες στην γραφική πόλη 'Αρβέντζα, μιά σειρά φιλολογικών διαλέξεων, με όμιλητή τόν Λουκιανό Φαλγκόρε.

Τόση δέ ήταν ή έπιτυχη των και τó θέλγητρο τού όμιλητή, ώστε ό κόσμος γέμισε κάθε θράδυ άσφαικτικά τήν αίθουσα, πολλοί έμειναν χωρίς θέσι—άν και τó εισιτήριο ήταν πανάκριβο—ό δέ άτυχος Ιμπρεσσάριος έθρησικε τόν μπλεά του άπ' τούς διαφόρους...θεσιθήρας!..

Μιά θραδείά, κι' ενώ ό κόσμος εινε πλημμυρισεί τά ταμεία, ένας πασίγνωστος τραπέζιτης και πολυεκατομμυριούχος της Γενούης, κατάφερε έπιτέλους νά τσακώσει τόν Μάρκι, και άπαιτούσε ένοχλητικά τó τυθ μιά θέσι.

Κι' ό Μάρκι, γιά νά τόν ξεφορτωθή, τού ειπε με άφέλεια, κόνοντας πός δέν τόν αναγνώρισε:

—Μιά θέσι, ειπάτε...Χμ...Είμαι πνιγμένος τώρα...Περάστε όμως άβριο άπ' τού γραφείο μου... Θά δώ τότε που μπορώ νά σας οικονομήσω, ώστε νά κερδίσετε τó ψωμακί σας κι' εσεις!..

Και τσάκασε, άφίνοντας τόν πολυεκατομμυριούχο άναυδο...

***

'Ο Κάμιλλος Πιλόττο, ένας νεαρός θεατρικός συγγραφέας με άρκετό μέλλον μπροστά του, έστειλε στον διαπρεπή κριτικό Σιλέβιο ντ' 'Αμίκιο μιά καινούργια κωμωδία σ' ένα συστάρι τού γραφείου του. Κι' ό καιμαριέρης τού έδιωχνε διαρκώς τόν άμμοιο συγγραφέα.

'Αποφασισμένος έπιτέλους ό Πιλόττο νά δη τόν ντ' 'Αμικό και νά τού μιλήση, χτύπησε κάπως πίο βίαια τó κουδούνι, στην είκοστή έπισκεψή του.

—Μπορεί νά με δεχτή ό κύριός σου τώρα; ειπε στον καιμαριέρη που φάνηκε.

—Δυστυχώς... όχι!..

—Μά ένα μήνα τώρα εινε άρρωστος... Δέν έγινε καλά άκόμη;...

—'Εγινε, μά εινε καταθεβλημένος!..

—Βρέ άδελφέ, ξεφώνισε άκράτητος ό Πιλόττο, νά τού μιλήσω ήρθα κι' όχι νά τόν προκαλέσω με μιάς τυγμαχίας!... Τί θά πη «εινε καταθεβλημένος»;

Και παραμερίζοντας τόν καιμαριέρη, εισήλασε στο δωμάτιο τού κριτικού.

***

'Ο γιατρός Μάριος Μουζέλλα, τó σπάνιο αυτό φαινόμενο τού συνδυασμού έπιστημονικής ικανότητας και φιλολογικής άξίας, εινε γιατρέψει κάποτε από σοβαρό κρυολόγημα τόν διαπρεπή όσο και πλούσιο καλλιτέχνη 'Αρμάνδο Φαλκόνι, σπενό τού φίλο.

Μόλις άνάρρρωσε ό Φαλκόνι, έτρεξε παρευθύς νά εύχαριστή-ση τόν φίλο του γιά τή Ιατρική του φροντίδεα.

—'Α, φιλάτε μου γιατρέ!.. τού ειπε με συγκίνηση. Με ττρόπο θά μπορέσω ποτέ νά έκφράσω τήν εύγνωμοσύνη μου!..

—'Αγαπητέ Φαλκόνι, άποκρίθηκε στεγνά ό γιατρός, από τότε που ό Φοίνικες έχουν έρεύσει τó χρέμα, έρωτήσεις σαν τή δική σου καταπνούν κάπως...ήλθεις!..

Και ό Φαλκόνι—φιλάργγρος λιγάκι—εθγάλε τó πορτοφόλι του και πλήρωσε.

***

'Ο γνωστός θιασάρχης κι' έκλεκτός ήθοποιός "Αντζελο Μοΐσκο, συνήθισε νά μεταχειρίζεται έπάνω στη σκηνή—κατά τις άνάλογες άνάγκες τού παζομένου έργου—άληθινά γαρτονομίσματα. Κάποτε όμως έπαθε τó έξις νόστιμο κι' άκριζοπληρωμένο πάθημα, κι' από τότε άρχισε κι' αύτός νά μεταχειρίζεται άισιμμήσεις γαρτονομισμάτων.

Μιά θραδεία, παζόντας με κάποια κωμωδία τόν ρόλο τραπέζιτου, ξεφώνισε στον γραμματέα του—έναν φτωγό ήθοποιό, μόλις τήν ήμερα εκείνη προληθόντα στο θέατρο—με θυμο:

—Βαρέθηκα τις ραδιουργίες σου, κι' από σήμερα σε άπολύω άπ' τή θέσι σου... Πάρε τρεις γι'άδες λιόετες, τούς μισθός σου, και φρόντισε νά γίνης στο έξις έντιμος άνθρωπος... Φύγε, έλθ'ε... Φύγε!..

'Ο ήθοποιός τόπωσε τά λεπτά κι' έφυγε δυι μονάνα άπ' τή σκηνή παρευθύς άλλά...κι' από τó θέατρο! Οί φίλοι τού Μοΐσκο, μόλις έμαρσαν τó πάθημα τού άδονισαν άν τών κοροιδέουσιν, 'Αλλά ό Μοΐσκο άποκρινόταν με λαγγύλια:

—Τί τά θέλετες;... Τού ειπα νά φύγη τού έλεεινού, κι' έκεινος έφυγε στα σωστά του... 'Αφού τά χρήματα που τούδωσα ήσαν άληθινά, μποροΐσαν νά εινε ψεύτικες;...

